

Tabel 3. Nooremiste testimise tulemused

Tõug	Aasta	Emiseid	Vanus, päeva	Kehamass, kg	Piglog 105 näidud, mm			Tailiha, %	Massi-iive, g
					x1	x2	x3		
Y	2003	48	223	110,9	15,4	53,1	16,6	58,4	464,1
	2004	58	190	106,2	12,1	52,3	12,3	61,5	536,3
	2013	31	170	102,2	13,0	62,0	13,0	62,3	591,8
	2014	44	170	106,3	12,0	64,0	13,0	62,8	601,0
LxY	2003	105	199	108,0	12,3	55,1	12,4	61,9	520,0
	2004	103	186	112,0	12,3	54,3	12,7	61,6	556,7
	2013	70	171	109,6	12,0	66,0	13,0	62,9	605,1
	2014	14	173	110,9	13,0	65,0	13,0	62,3	600,2
L	2013	59	171	108,7	10,0	65,0	10,0	64,8	603,0
	2014	73	165	103,5	10,0	63,0	11,0	64,0	613,6

misfarmiga, siis aretustöö eesmärgid on plaanipäraselt täidetud. Kui heade kultide valikuga parandada puhtatõuliste emiste viljakuse näitajaid, paranevad veelgi enam ka ristandemiste näitajad.

Põhikarja täienduseks valitud nooremiste testitulemused näitavad, et on paranenud nooremiste ööpäeva keskmine massi-iive, mistõttu on noorem testimise vanus ja suurem kehamass testimisel (tabel 3). Eriti suure tõusu ööpäeva massi-iibes on saavutanud suurt valget tõugu nooremised, 464,1 grammilt 601 grammile, ka tailihasisaldus on 4,4% võrra suurenenud.

Suurenenud on ka kõikidel tõugudel selja pikima lihase läbimõõt (x2) umbes 10 mm võrra, mistõttu on suurenenud tailiha osakaal. Kuid pekipaksus ei ole palju vähenenud, välja arvatud maatõugu nooremistel, kellel pekipaksus on vähenenud juba piiri lähedale (soovitav alates 12 mm). Selle tagajärjel võib emise suurte pesakondade korral lahjuda ja järgmine reproduktsioonitsükkel on häiritud ning tulemuseks on liiga varajane praakimine.

Farmi üleminek sigade täielikule vedelsöötamisele on ainult parandanud tootmisnäitajaid kõikidel tõukombinat-

sioonidel. Aretustööga tegeledes tuleb järjepidevalt jälgida kõikide tõugude näitajaid ja uute tõuliine parandavate kultide valik ja kasutamine tagab karja arengu.

Samas tuleb tagada loomadele kvaliteetne ja täisväärtuslik sööt pideva kvaliteedi kontrolliga. Eestis on endiselt probleem sisseostetud proteiinsööda sojaga. Kui arvestada praegust rasket aega nii liha- kui piimasektoris, tuleb kindlasti mõnel tootjal ka ette olukordi, kui ei suudeta osta söödalisandeid. Sööta tuleb siga kas või puhta viljaga.

Tootmisfarmis otsustati tootmine peatada, sest Eesti-maa metsades on sigade Aafrika katk ning tootjatele on kehtestatud tsoonid, ka on Euroopas sealihale ületootmine ja madalad kokkuostuhinnad. Aga farm on tootmiseks korras, loodetakse, et teatud aja möödudes hakkab farm uuesti sealihale tootma.

Kokkuvõttes võib öelda, et parandades sigade heaolu söötmis- ja pidamistingimuste kaudu ning samas järjepidevalt aretustööga tegeledes võib Eesti seakasvatust saavutada kindlasti suurepäraseid tulemusi.

Vundament heale suguemisele

MSc agr Henrike Kaack

Erfolg im Stall, Schweine, 2/2015, 8

Sõrgade probleemidel on väga suur mõju emiste tervisele seisundile, sest sõravigastused ja -haigused võivad põhjustada isegi praakimist. Kaitset pakub hügieeni, pidamise ja söötamise optimeerimine.

Sigadel on sõrad valutundlikud, eriti vahelduval/muutlikul ja pehmel pinnasel liikumisel. Sõrgadel on suhteliselt väike toetuspind, millel üle 300kilone loom peab püsti seisma. Sigade sõrad koosnevad mitmest ja erineva tihedusega sarvkihist.

Eriti piirilad sõra välisseina ja talla vahel kuni päka pehme sarvkestani on kergesti vigastatavad. Pinnasest sisse tunginud mikroobid ja selle tulemusena tekkinud valuline sõrapõletik mõjutavad emise organismi ja ainevahe-

tust. Tulemuseks on vähenenud jõudlus ja majanduslik kahju.

Hügieen ja pidamine. Enamasti haigestuvad tagajalgade sõrad. Kõige sagedasemad põhjused on panariitsium, tallavigastused, välisseinalõhed ja valgejoone kahjustused. Tähtis on täpselt jälgida emise liikumise kulgu ja märgata õigeaegselt sõravigastusi. Tasane pragudeta ja konarusteta pind ning kuiv liikumis- ja lamamisala hoiavad sõrad tervena. Vähem kohavõitlust ja stressi aitavad samuti sõrgade vigastusi vähendada.

Juba pidamistingimused ja ratsiooni koostis, eelkõige energiatarbe katmine, emikute üleskasvatamise perioodil mõjutavad soodsalt sõrgade kvaliteeti. Need loovad võimaluse suure produktiivsusega emise saamiseks.

Sõrgade tervis ja söötmine. Jõudlust soodustav emiste söötmine eeldab energia- ja kiudaine varustatuse kõrval ka tasakaalustatud mineraalainete varustatust:

- tsink, väävel ja biotiin toetavad tugeva ja elastse talla ning sarvseina kujunemist;
- tsink hoolitseb täiendavalt pärisnaha ja haavade paranemise eest;
- mangaan soodustab kõõluste, liigeste, kõhre ja luude tiheduse kujunemist;
- vask tugevdab sidekude ja tervet valgejoont.

Pole haruldane, et söödas pole mikroelemente loomale sobival kujul, samuti nende kontsentratsioon pole piisav. Mikroelementide ühendite bioloogiline kättesaadavus ilmneb eriti siis, kui seasöödas on väga suur taimsete komponentide osatähtsus ja seetõttu mõjub söödas sisalduv fütiin negatiivselt.

Sööda mikroelementide sisalduse suurendamine pole sageli võimalik söödaseaduse piirväärtuste tõttu. Seejuures on mikroelementide viimine seedetrakti muude komponentidega kahjulik: näiteks on väävlil ja raual suur

mõju vase absorptsioonile. Fosfori taimne ladestus (fütaat) mõjutab sigadel tsiingi väärindamist.

Aminotrace. Orgaaniliselt seotud mikroelementid, eriti (*glycin-chelate*), on märgatavalt parema väärindusega kui anorgaanilised ühendid (oksiidid, karbonaadid, sulfaadid). Firma Schaumann töötas välja mineraalse ja orgaanilise vormi vahelise kompleksühendi *Aminotrace*, millel on täiendava lisandina suur eelis, sest tagab tarbe rahuldamise igas jõudlusfaasis.

Praktika tulemused. Farmikatses tehti kindlaks, et kompleksühendi (*Aminotrace*) kasutamine parandas sõrgade seisundit ja vähendas sõrgade või jalgade vigadest tingitud praakimist. Mõnekuulise lisasöötmise tulemuseks vähenes sõrgade vigastuste ja haiguste tõttu lonkavate emiste praakimine 37%-lt 12%-le. Suurenes emiste arv, kes pärast sõrgade kahjustust toodi põhikarja tagasi. Väidetakse, et paranes ka emiste sigimisjõudlus ja tervis.

Refereeris Olev Saveli

JÕUDLUSKONTROLL

Piimaveiste jõudluskontrolli tulemustest 2015. aastal

Aire Pentjärv

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

2015. aasta oli piimatootjatele keeruline. Paljud loomapidajad lõpetasid piimatootmise ja likvideerisid karja. Kui 1. jaanuaril 2015 oli jõudluskontrollis 709 piimakarja 91 222 lehmaga, siis aasta hiljem oli jõudluskontrollis 648 karja 86 349 lehmaga. Karjade arv vähenes aastaga 61 võrra ja lehmade arv 4873 võrra. Raplamaal on 11 karja vähem kui aasta varem, Pärnumaal 10 ja Viljandimaal 8 karja vähem. Karjade arv ei muutunud Hiiumaal ja Põlvamaal. Saaremaal suurenes jõudluskontrollikarjade arv kahe võrra.

Eesti holsteini tõugu lehma oli 68 723 (–3613), eesti punast tõugu lehma 16 815 (–1262), eesti maatõugu lehma 499 (+37) ja muud tõugu lehma 312 (–35). Jõudluskontrollis oli 95,4% Eesti lehmadest.

Kõige enam oli lehma Järvamaal (13 540), Lääne-Virumaal (10 288) ja Pärnumaal (9725). Kõige väiksem oli lehmade arv Hiiumaal (–556) ja Ida-Virumaal (–1425). Lehmade arv kasvas viies maakonnas – Valgamaal (+330), Järvamaal (+252), Viljandimaal (+227), Saaremaal (+71) ja Hiiumaal (+29). Teistes maakondades lehmade arv vähenes. Suurim oli lehmade arvu vähenemine Jõgevamaal (–1999), Võrumaal (–799) ja Lääne-Virumaal (–734).

Paljudes maakondades kasvatatakse peamiselt eesti holsteini tõugu piimaveiseid. Eesti holsteini tõugu lehmade osakaal oli suurim Järvamaal (98,4%), Raplamaal (97,4%), Harjumaal (96,5%) ja Läänemaal (96,4%), väikseim Saaremaal (26,5%). Saaremaal on 70,3% lehmadest

eesti punast tõugu. Üle 40% on eesti punast tõugu lehmade osakaal Valgamaal (43,6%) ja Viljandimaal (43,1%). Eesti maatõugu lehmade osakaal on suurim Hiiumaal, kus neid on 9,4% kõigist jõudluskontrollialustest lehmadest. Saaremaal on eesti maatõugu lehma 2,5% ja Harjumaal 1,7%.

Kõige enam muutus 11–50 lehmaga karjade arv – neid karju on 30 võrra vähem kui aasta tagasi. Kuni 10 lehmaga karjade arv vähenes 19 karja võrra ja üle 100-pealiste karjade arv 17 võrra. Rohkem kui 50 lehmaga karjade arv suurenes viie karja võrra.

Keskmine karja suurus oli 2015. aasta lõpus 133 lehma, mis on 4 lehma rohkem kui aasta tagasi. Suuremad karjad on Järvamaal, kus on keskmiselt 282 lehma karjas, Jõgevamaal 213 ja Tartumaal 182 lehma, väiksemad on Hiiu- maa karjad keskmiselt 35 lehmaga ja Võrumaa karjad 55 lehmaga.

Vaatamata piimatootjate raskele olukorrale saadi 2015. aastal lehma kohta 123 kg rohkem piima kui 2014. aastal. Piimatoodang aastalehma kohta oli 8851 kg. Eesti holsteini tõugu lehmade toodang tõusis esmakordselt üle 9000 kg piiri – lehma kohta saadi 9082 kg piima (+150 kg võrreldes 2014. aastaga). Eesti punast tõugu lehmad andsid 8105 kg (+15 kg) piima ja eesti maatõugu lehmad 4573 kg piima (–219 kg). Muud tõugu lehmade toodang oli 5389 kg (+224).

Maakondadest oli taas parim Tartumaa, 9910 kilogrammi piima lehma kohta. See on 93 kg enam kui 2014. aastal. 9000 kg piimatoodangu piiri ületasid ka Järvamaa (9188 kg), Põlvamaa (9154 kg), Raplamaa (9100 kg) ja Lääne-Virumaa (9043 kg) lehmad. Nendes maakondades